

Carta de Carner al president Macià

En la declaración institucional que ayer hizo el president de la Generalitat, Pasqual Maragall, mencionó la carta que el ministro de Hacienda de la II República, Jaume Carner, envió al entonces president Francesc Macià con ocasión de los debates en Madrid del Estatut de 1932. Dada la excepcionalidad del documento, La Vanguardia publica el texto completo de la carta. La versión original fue entregada hace unos meses por Josefa Rovira, viuda de Joan Reventós - nieto materno de Jaume Carner- al president Maragall, y éste la ha facilitado a La Vanguardia.

Sr. D. Francesc Macià

Benvolgut amic i president:

Bé que dilluns seré a Barcelona, com per moltes raons no convé assisteixi a la reunió de Diputats, vull donar-li reservadíssimament la meva impressió sobre la situació política.

A mida que ha passat el temps des de la proclamació de la República, s'ha debilitat l'estat sentimental que la produí i ha reviscolat la incomprensió i hostilitat contra lo nostre.

Dubto que ara es votés la Constitució com és. Quan discutíem la Constitució, l'Estatut era una cosa possible. Ara és hora de la realitat i quan es tracten els punts vius (ensenyança, justícia, etc.) augmenta fantàsticament l'hostilitat.

Els dos homes polítics que serveixen voluntat d'ajudar-nos són Alcalá i Azaña. El primer, per la seva posició, pot fer poc i està preocupadíssim segons paraules molt discretes de l'últim Consell.

L'Azaña manté (bon testimoni sóc) una lluita gegantina. Hi posa tota la força que les circumstàncies li donen d'home necessari. S'imposa quan pot i fins on pot.

Els socialistes segueixen amb dificultat i a voltes es rebel·len i diuen d'aquí no passem. Els radicals socialistes alguns estan rebel·lats i els altres segueixen amb la pressió de Domingo i Albornoz.

A Lerroux cal agrair-li que no ha pres la bandera antiestatutista. Si lo que ha fet en Maura ho feu en Lerroux tindriem tota Espanya alçada contra l'Estatut.

Els intel·lectuals, amb pocs diputats, però amb prestigi a l'opinió, amb excepció de Marañón i en part l'Ossorio, els tenim en contra, Ortega, Sánchez Román, Unamuno, etc.

En Maura i els agraris: bojament en contra.

Si morís o s'inutilitzés l'Azaña, l'Estatut seria impossible.

És un home fort però està fatigadíssim.

La Comissió de l'Estatut, deficient, no obstant la bona voluntat de Bello.

Dels quatre grans problemes de l'Estatut: Ordre Públic, Justícia, Instrucció i Hisenda, en quant als dos primers foren nomenades unes ponències de diputats inclús catalans que han arribat a conclusions que crec acceptables.

D'Hisenda no es podrà parlar en serio fins que es vegi com queden els altres problemes.

En quant a Instrucció havíem arribat a una fórmula però la Comissió l'ha refusada. En el Consell de Ministres d'aquest matí havem discutit molt i molt. Amb els socialistes i demés excepte Albornoz, Domingo i Azaña. He posat en el meu esforç tota la meva ànima de català. Amb una gran dificultat i imposant l'Azaña brutalment la seva autoritat ha imposat una fórmula transaccional que ell ha redactat. És el límit que ha pogut lograr.

La fórmula transaccional que ha redactat l'Azaña que els demés ni en un gra volen depassar ja li ensenyaran.

Ara bé. Jo que em sento ara i sempre tan pregonament catalanista com qualsevolga altre diputat, que crec conèixer més a fons que la major part dels meus companys aquests problemes, li dic que si logrem aquesta fórmula sobre instrucció, si també logrem les fórmules en principi convingudes sobre justícia i

ordre públic i si després obtenim una hisenda suficient, hauríem assentat l'autonomia sobre bases que tindran pes en dues generacions de catalans per arrelar-les a terra i començarem el camí de la nostra llibertat. Aquest moment és perillósíssim.

Alguns companys amb gran bona fe creuen que pressionant a l'Azaña i a la majoria obtindrem més. Jo no ho crec i tinc el deure de dir-li a vostè el que penso.

La minoria catalana davant d'alguna fórmula que no li doni plena satisfacció pot prendre les següents actituds:

1a. Algú en el seu nom dir que no li satisfà però votar-la;

2a. Combatre-la i votar en contra o abstenir-se;

3a. Declarar que considerant disminuït l'Estatut el considera inacceptable i retirar-se.

La posició de l'Azaña és la següent:

Si la minoria acorda la tercera fórmula, és a dir, si es retira, demana se li digui, perquè el Govern dimiteix.

Si la minoria s'absté o vota en contra i és derrotat o s'obté una majoria ridícula també dimiteix.

El perill que veig de votar en contra o dimitir és el següent: com és possible que els caps d'Acció Republicana, Socialistes, Radicals Socialistes, que tenen molts diputats, que en votar l'Estatut o en votar la fórmula Azaña es juguen la reelecció, si veuen els catalans en contra, volguessin votar una fórmula en la que no creuen? Molts, molts, s'abstindran i les oposicions i entre ells els radicals veuran el camí obert d'una derrota del Govern.

Alguns dels nostres companys diuen i bé, que passi, després s'arreglarà. Jo vull salvar encara que no sia sinó davant de vostè la meva responsabilitat. Jo

vull dir-li que la derrota del Govern és per ara l'enterrament de l'Estatut i posar en gran perill la República.

Tot això li dic a vostè i sols a vostè que em coneix de temps i a fons. Potser altre que ho llegeixi creuria que he cobrat afició a ser ministre. El dia que deixi aquesta feixuga càrrega que porto en sacrifici del meu poble serà el més ditxós de la meva vida.

Aquí té el meu pensament i ja sap és de vostè ben coral amic.

JAUME CARNER